

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CII

Nr 2

WARSZAWA 1995

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych (lub wydrukowanych z komputera) według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń. W przypadku wydruku komputerowego należy dołączyć dyskietkę.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczone przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itd., m.in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

**KWARTALNIK
HISTORYCZNY**

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CII
1995**

2

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
WARSZAWA 1995

<http://rcin.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Monika Hamanowa, Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Wojciech Kriegseisen (sekretarz), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Roman Michałowski (zastępca redaktora), Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Jacek Staszewski, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski, ks. Zygmunt Zieliński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

Adiustacja: Zbigniew Dalewski

© Copyright by
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 1995

© All rights reserved for the Polish edition.
No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system,
or transmitted, in any form of by any means
without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone dla wydania polskiego.
Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej książki
w mediach każdego rodzaju
wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

Skład komputerowy:

SOFT EDITION
ul. Umińskiego 1/44, 03-983 Warszawa
tel. 671 38 75

Redakcja techniczna:

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
ul. Bednarska 20 a, 00-321 Warszawa
tel. 635 49 73

PL ISSN 0023-5903
Nr indeksu 363103

ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja i księgarnia firmowa)
fax: 664 88 20

W serii
«Studia i Materiały Wydawnictwa Naukowego Semper»
ukazały się następujące zeszyty:

Nr 1

Tadeusz Stegner
**Pastorzy Królestwa Polskiego na studiach
teologicznych w Dorpacie w XIX wieku**

[A5, s. 24, bibliografia]

Nr 2

Joanna Jelińska
**„Sarmacki” wizerunek szlachcica–ewangelika
w *Postylli* Krzysztofa Kraińskiego**

[A5, s. 80, bibliografia, indeks, ilustracje]

Nr 3

Małgorzata Aleksandrowicz–Szmulikowska
**Radziwiłłówny w świetle swoich testamentów.
Przyczynek do badań mentalności magnackiej
XVI–XVII wieku**

[A5, s. 68, bibliografia, indeks]

ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja i księgarnia firmowa)
fax: 664 88 20

Romuald Naruniec

MICHAŁ BALIŃSKI
jako mecenas polsko–litewskich
więzi kulturowych

Pierwsza monografia wileńskiego historyka.

[format A5, s. 230, bibliografia, indeks]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja i księgarnia firmowa)
fax: 664 88 20

Piotr Szubert

RZEŻBA POLSKA przełomu XIX i XX wieku

Pierwsza monografia rzeźby polskiej tego okresu.

[format B5, s. 116, bibliografia, indeks]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

<http://rcin.org.pl>

SPIS TREŚCI

Almut Bues, Stosunki Habsburgów z Polską i ich starania o polski tron w latach 1572–1573	3
Dariusz Głó wka, Księgozbiory duchowieństwa płockiego w XVIII w.	15
Marian Kozaczka, Ordynacja nieświecka w latach 1914–1924	27
Paweł Tane wski, Publicystyka gospodarcza Stanisława Lauterbacha–Zarzewskiego w okresie międzywojennym	43
Jerzy Iranek–Osmecki, Komenda Główna Armii Krajowej przed i podczas powstania warszawskiego — nowe przyczynki	55

PRZEGLĄDY—POLEMIKI—PROPOZYCJE

Jacek S. Matuszewski, Źródło — komputer — historyk (Na marginesie wydania książki ziemskiej kaliskiej — początek czy koniec merytorycznej dyskusji?)	79
--	----

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Kazimierz Skalski, Problem wykorzystania źródeł archeologicznych do badań nad składem drużyny pierwszych Piastów	85
Przemysław Urbańczyk, Ostrów Lednicki — rozwiązanie zagadki?	97
Witold Molik, Biografia arcybiskupa Floriana Stablewskiego	109
Jerzy Serczyk, Nowy rosyjski obraz dziejów Polski	115

*

Aux sources de la gestion publique, t. 1: Enquête lexicographique sur fundus, villa, domus, mansus, éd. Elisabeth Magnou–Nortier — Marian Dygo	124
Diplomata Hungariae antiquissima, t. 1, red. György Györffy — Marek Barański	126
K. R. DeVries, Medieval military technology — Jerzy Rajman	129
Origins of Medieval Towns in Temperate Europe, ed. Przemysław Urbańczyk, Archaeologia Polona, vol. 32 — Henryk Samsonowicz	133
Kancelaria koronna a sejm walny. Instructarium, oprac. przekł. i wstęp Wojciech Krawczuk — Maria Wrede	136
H. Kasprzak–Obrębska, Polska i pisarze polscy w saskiej encyklopedii J. H. Zedlera — Stanisław Roszak	139
W. Kontrowicz, Wspomnienia. Z pamiętnika poznańskiego kupca i bankowca — Witold Molik	141
Metropolita Andrzej Szeptycki. Studia i materiały, red. A. Zięba — Eugeniusz Koko	143
A. Andrusiewicz, Mit Rosji. Studia z dziejów i filozofii rosyjskich elit, t. 1, 2 — Wojciech Polak	148

KRONIKA

Berestejski czytania. Państwo, społeczeństwo i cerkiew Na Ukrainie W XVII w., Lwów–Dni-propetrowsk–Kijów 1 II–7 II 1995 r. — Teresa Chynczewska–Hennel	151
Miasto europejskie około 1250 r. Ratyżbona, 16–19 II 1995 r. — Jerzy Strzelczyk	153
Średniowieczna wyobraźnia Warszawa, 20–22 V 1995 r. — Tomasz Wiślicz	154
W poszukiwaniu nowych form organizacji nauki (berlińskie centrum badań nad historią i kulturą Europy Środkowo–Wschodniej po trzech latach istnienia) — Jerzy Strzelczyk	156

IN MEMORIAM

Julian Janczak (16 II 1932 – 11 I 1995) — Leszek Wiatrowski	161
---	-----

CONTENTS

Almut Bues, The Habsburgs Relation to Poland and their Struggles for Polish Throne 1572–1573	3
Dariusz Głowka, The Płock Clergy's Book Collections in the 18th Century	15
Marian Kozaczka, The Nieświerz Entail 1914–1922	27
Paweł Tanewski, Economic Writing of Stanisław Lauterbach–Zarzewski between the World Wars	43
Jerzy Iranek–Osmecki, Polish Home Army GHQ before and during the Warsaw Rising of 1944	55
REVIEWS—POLEMICS—PROPOSITIONS	79
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	85
CHRONICLE	151
IN MEMORIAM	161

ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja i księgarnia firmowa)
fax: 664 88 20

NURTY CHRZEŚCIJAŃSTWA

praca zbiorowa pod redakcją
Mariusza Dobkowskiego
i Sławomira Kosielińskiego

Autorzy: Stanisław Bylina, Jan Sergiusz Gajek,
Andrzej Kasia, Wincenty Myszor, Jerzy Prokopiuk,
Anna Świderkówna, Janusz Tazbir, Bogdan Tranda

[A5, s. 104, bibliografia, indeks]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa
tel. 635 49 73 (redakcja i księgarnia firmowa)
fax: 664 88 20

Stanisław Piwko

JAN KALWIN

ŻYCIE I DZIEŁO

Pierwsza monografia analizująca biografię Jana Kalwina,
jego poglądy teologiczne i filozoficzne.

Treść:

1. Jan Kalwin — człowiek i organizator Kościoła; 2. Teodycea. Uwagi wstępne;
3. Problem zła — zarys teodycei; 4. Antropologia filozoficzna; 5. Eklezjologia;
6. Organizacja Kościoła. Dialektyka stosunków Kościół–państwo

[format B5, s. 176, wstęp, wykaz źródeł, przypisy, skorowidz osób, dwa portrety]

Do nabycia we wszystkich księgarniach naukowych
oraz w sprzedaży wysyłkowej

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	– Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	– Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	– Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	– część
„Czasop. Prawno–Hist.”	– <i>Czasopismo Prawno–Historyczne</i> ”
ibid.	– ibidem
„Kwart. Hist.”	– „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptorum</i>
MGH Script. rer. Ger.	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptorum rerum Germanicarum</i>
MPH	– <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	– i następna (s. 53 n.)
nn.	– i następne (s. 53 nn.)
nr	– numer
op. cit.	– opus citatum
por.	– porównaj
przyp.	– przypis
„Przegl. Hist.”	– „Przegląd Historyczny”
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	– <i>Rozprawy Akademii Umiejętności</i>
RDSG	– „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	– redaktor, redakcja
rkp.	– rękopis
RPAU	– <i>Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności</i>
SPPP	– <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	– <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	– „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	– sygnatura
t.	– tom
VL	– <i>Volumina Legum</i>
WAP	– <i>Wojewódzkie Archiwum Państwowe</i>
wyd.	– wydanie, wydawca
z.	– zeszyt
zob.	– zobacz

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne.

- W kraju
 - urzędy pocztowe oddawcze, właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony;
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, tel. 635 49 73, fax: 664 88 20; wpłaty należy kierować na konto: PKO VII Oddział w Warszawie, Nr 1573–109628–136 z zaznaczeniem dla blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty.

- Ze zleceniem wysyłki do innych państw:
 - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, tel. 635 49 73, fax: 664 88 20; wpłaty należy kierować na konto: PKO VII Oddział w Warszawie, Nr 1573–109628–136 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty; dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena w prenumeracie w 1996 roku w kraju wynosi 7 zł za numer. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Terminy przyjmowania przedpłat przez Wydawnictwo Naukowe Semper oraz przez Poczta Polską (tylko prenumeratora krajowa):

- do 25 XI na I kw. roku następnego
- do 25 II na II kw.
- do 25 V na III kw.
- do 25 VIII na IV kw.

Wcześniejsze i bieżące numery można nabywać w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, tel. 635–49–73, fax: 664–88–20. Również można je zamawiać we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00–901 Warszawa oraz we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich (cena 1 egz. w tych księgarniach może różnić się od ceny w Wydawnictwie).

Subscription orders (17 US\$ per copy, 68 US\$ per year) available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00–068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland, or directly through

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER
ul. Bednarska 20A, 00–321 Warszawa, Poland
tel. (48) (2) 635 49 73, fax: (48) (2) 664 88 20.